

ЧОЛГАН Іларіон Іванович (псевдоніми: І. Алексевич, В. Наглоч, І. Головацький; 24. 12. 1918, с. Сапогів, нині Чортківського р-ну Тернопільської обл. — 13. 02. 2004, Нью-Йорк, похований у м-ку Бавнд Брук, шт. Нью-Джерсі, США) — драматург, прозаїк, лікар-геніколог. Батько [І.-І. Чолгана](#) та [Р.-Х. Чолган-Ленчур](#). Член НСПУ. Доктор медицини. Навчався на медичному факультеті Познанського університету (Польща), Львівського медичного інституту (від 1939), закінчив медичні студії у Віденському університеті (1944). Співпрацював від середини 1930-х рр. із львівськими газетою «Діло» та журналом «Назустріч» (у Відні був його власкором, писав статті про мистецьке життя столиці Австрії та Західної Європи), в яких дебютував новелами та оповіданнями. Під час 2-ї світової війни опинився у таборах для переміщених осіб у м. Ландек (Австрія), де почав писати драматичні твори. Співпрацював із Театром-студією [Й. Гірняка](#) та [О. Добровольської](#), Театром [В. Блавацького](#). 1945 написав першу п'єсу в жанрі замаскованого літературно-театрального кабаре — «Замотеличене теля», в якій з гумором відобразив табірне життя. Виступав у різних жанрах — переважно комедійних: «Блакитна авантюра», «Сон української ночі», «Замотеличене теля-2», «Ходженіє Мамає». Усі вони були поставлені в Театрі-студії й з успіхом йшли 1946—48 в українських таборах, де гастролював театр, а роль Мамає грав сам Й. Гірняк. Писав комедії у стилі «рев'ю» й мотивував це тим, що він дуже зручний для

вишколу актора в усіх театральних жанрах. П'єса «Провулок Святого Духа» 1949 була поставлена Театром В. Блавацького в Мюнхені, а згодом у Регенсбурзі (обидва — Німеччина), «Загублений скарб» 1953 поставив брат Мирон Ч. в Українському театрі в Америці. Інші п'єси: «Діти Дажбога» (1949), «Мамай невмирущий» (1956), «Дума про Мамає» (1989). Остання була своєрідним мистецьким символом усієї творчості Ч., в ній автор справедливо дав підзаголовок «сюрреалістична панорама американської України другої половини 20 століття». Стилістична й тематична своєрідність драматургії письменника пов'язана із класичною травестійно-бурлескною українською культурною традицією, з ігровим полістилістичним методом театру Л. Курбаса «Березіль». У ній сконцентрувалися тогочасні ритми й настрої, захоплення цирком, кіно і мюзик-голлом. У цих п'єсах безліч іронічних збивок, гри словами та їхнім змістом, що властиві сучасному постмодернізму. Проза Ч. цілком розбудовується на любовних історіях, в яких стільки життя, молодості, бажання. 1990 у Нью-Йорку вийшла друком збірка його драматичних творів «Дванадцять п'єс без однієї», 1993 у Києві — книга прози «Дванадцять львівських оповідань». П'єса «Провулок Святого Духа» опублікована також в антології «Близнята ще зустрінуться» (К.; Л., 1997). Від 1949 — у США. Здобувши спеціалізацію у Пенсильванському університеті (м. Філадельфія), займався приватною лікарською практикою в Нью-Йорку (1956—88).

Рекомендована література

1. Антонюк Н. Знаний і незнаний Іларіон Чолган // Дзвін. 1997. № 5—6;
2. Барабан Л. Іларіон Чолган — відомий і невідомий // Слово і час. 2000. № 10;
3. Брюховецька Л. Мамай невмирущий, бо Мамай — це кожен з нас // Кіно-Театр. 2003. № 3;
4. Чечель Н. Пам'яті Іларіона Чолгана // Там само. 2004. № 2;
5. Павлов В. Пам'яті Іларіона Чолгана // Літературна Україна. 2004, 18 берез.
6. Іларіон Чолган: [Некролог] // Сучасність. 2004. № 4;
7. Зборовська Н. Пам'яті Іларіона Чолгана // Слово і час. 2004. № 4.

[П. В. Одарченко](#)

Бібліографічний опис:

Чолган Іларіон Іванович / П. В. Одарченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025.
— Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891312>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).